

Nr 2.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning angående
den statliga folkpensionens kombinerande med företags-
pension.*

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 206 i första kammaren av herr *Johannesson* och nr 305 i andra kammaren av herrar *Sköldin* och *Petterson* i Degerfors.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att »riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skynsam utredning om möjligheten att kombinera den statliga folkpensionen med företagspension i syfte att tillförsäkra de anställda högre och tidigare pensioner».

Beträffande de skäl som åberopats till stöd för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionerna.

Frågan om beredande av pension åt i enskild tjänst anställda personer har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. I anledning av från olika organisationer av privatanställda under åren 1925 och 1926 gjorda framställningar om lagstiftning i ämnet tillkallades inom justitiedepartementet särskilda sakkunniga som framlade ett den 10 december 1927 dagtecknat utkast till lag om frivillig tjänstepensionering. Förutsättning för tillämpning av den föreslagna lagstiftningen var, att utfästelse om pension förelåg från arbetsgivarens sida. Utkastet åsyftade att skydda de anställdas rätt till utlovade pensionsförmåner samt att förbjuda sådana inskränkningar i pensionsrätten, som kunde anses obehöriga. Över utkastet bereddes åtskilliga myndigheter och korporationer tillfälle att yttra sig. Dessa avstyrkte emellertid, att utkastet lades till grund för en lagstiftning i ämnet. De sakkunniga överarbetade därefter utkastet samt framlade den 8 september 1928 ett nytt utkast till lag om frivillig tjänstepensionering (SOU 1929:3). Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 18 december 1931 överlämnades ifrågavarande betänkande till den s. k. kommittén angående privatanställda, vilken skulle till vidare behandling och för avgivande av förslag upptaga i betänkandet avhandlade spörsmål.

Vid 1935 års riksdag väcktes motioner, vari påkallades åtgärder till skydd för att inom enskilda företag avsätta pensionsfonder toges i anspråk för andra ändamål än det avsedda. Motionerna hänvisades till andra lagutskot-

tet, som i sitt utlåtande (nr 19) förklarade sig anse frågan om att bereda betryggande former för de privatanställdas pensionering böra lösas ur enhetlig synpunkt under beaktande av förhållandena på hela det område, som därav berördes. Utskottet hemställde därför, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning av frågan om lagstiftning i syfte att få till stånd betryggande former för pensionering av anställda hos enskilda företag och sammanslutningar. Riksdagen beslöt ock i enlighet därmed (riksdagens skrivelse den 5 april 1935, nr 141).

Den 23 maj 1935 beslöt Kungl. Maj:t, att kommittén angående privatanställda skulle befrias från ovannämnda uppdrag. Därefter anbefallde Kungl. Maj:t den 15 november 1935 lagberedningen att avgiva utlåtande i ärendet, såvitt detsamma berörde området för åt lagberedningen tidigare lämnat uppdrag att verkställa utredning av frågan om revision av aktiebolagslagstiftningen och vad därmed kunde äga sammanhang. Frågan i övrigt skulle under samråd med lagberedningen utredas inom justitiedepartementet.

Vid 1936 års riksdag upptogs pensionsfrågan ånyo till behandling. I olika motioner begärdes dels förnyad utredning av frågan om pensionering av vissa grupper i enskild tjänst anställda personer och dels utredning rörande de åtgärder, som genom samhällets försorg lämpligen kunde vidtagas till främjande av de privatanställdas pensionering.

Andra lagutskottet anförde i utlåtande (nr 57) över motionerna, att frågan om pensionering av personer anställda i enskild tjänst vid flera tillfällen varit föremål för övervägande, därvid dock frågan om betryggande former för pensioneringen trätt i förgrunden. Emellertid vore frågan om åtgärder i övrigt för att främja pensioneringen av i enskild tjänst anställda av stor social betydelse, därvid utskottet med uttrycket anställd i enskild tjänst avsåge alla arbetstagare utan undantag, sålunda även kroppsarbetare. Åtgärder i sådant syfte borde därför vidtagas, exempelvis för utveckling av den frivilliga folkpensioneringen, för ökad anslutning till pensionskassor m. m. Därvid borde emellertid iakttagas, att den obligatoriska folkpensioneringens grundvalar icke rubbades. Utskottet hemställde därför, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning måtte verkställas rörande de åtgärder, som genom samhällets försorg lämpligen kunde vidtagas för att främja pensionering av personer, anställda i enskild tjänst, samt att de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, måtte framläggas för riksdagen.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan (riksdagens skrivelse den 27 juni 1936, nr 421).

Den 11 september 1936 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillsätta en kommitté, bestående av tre sakkunniga, att verkställa utredning beträffande frågan om pensionering av i enskild tjänst anställda personer ävensom att utarbeta de författningsförslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den 10 februari 1937 framlade lagberedningen av motiv åtföljda förslag

till bland annat lag om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser samt till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken (SOU 1937: 13). Proposition i ärendet avläts till 1937 års riksdag och bifölls av riksdagen, varefter lagar i ämnet utfärdades den 18 juni 1937. Lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser avser att bereda skydd för aktiebolags fondering av vinstmedel för pensionering av anställda hos bolaget eller efterlevande till anställda. I detta syfte öppnar lagen möjlighet för aktiebolag att i enkel ordning erbjuda bildandet av stiftelse, vars förmögenhet må inestå såsom fordran hos bolaget, och söker även genom de till lagen knutna övergångsbestämmelserna sörja för att hos aktiebolagen redan avsatta pensionsfonder genom ombildning till stiftelser i största möjliga omfattning föras in under lagen.

Den kommitté, som tillsatts den 11 september 1936, framlade den 28 juni 1938 betänkande med förslag till lag om frivillig pensionering av i enskild tjänst anställda (SOU 1938: 18). Även detta lagförslag blev vid remissbehandlingens utsatt för stark kritik. I främsta rummet erinrades mot förslaget, att en lagstiftning, som endast hade avseende å sådana arbetsgivare, som frivilligt lämnade pensionsutfästelser, men däremot icke å arbetsgivare, som underlåto att lämna utfästelser, skulle kunna komma att verka i motsatt riktning mot den avsedda.

I anledning av en vid 1944 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 7, av herr Åkerström, anhöll riksdagen efter hemställan av andra lagutskottet i skrivelse till Kungl. Maj:t om en förutsättningslös utredning angående möjligheten och lämpligheten av en obligatorisk pensionering av i enskild tjänst anställda.

Proposition med förslag till ny lag om folkpensionering avläts till 1946 års riksdag. Efter ärendets behandling i riksdagen utfärdades den 29 juni 1946 en ny lag om folkpensionering. Enligt denna lag, som skall träda i kraft den 1 januari 1948, utgår allmän ålderspension utan inkomstprövning med 1 000 kronor för ensamstående och 1 600 kronor för makar per år. Den som fyllt 67 år har rätt till folkpension i form av ålderspension. Å vissa orter förhöjes folkpensionen med bostadstillägg. Bostadstillägg minskas emellertid med fem tiondelar av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga för gift pensionsberättigad 300 kronor och för annan pensionsberättigad 400 kronor.

Den 24 januari 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade chefen för handelsdeparte-

mentet den 28 januari 1947 nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag i ifrågavarande ärende.

I det anförande till statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 24 januari 1947, vari direktiv lämnades för kommitténs arbete, anförde chefen för handelsdepartementet bland annat:

Sedan den nya lagen om folkpensionering antagits synes mig tiden vara inne att till allsidigt bedömande upptaga frågan på vilket sätt och i vilken omfattning åtgärder kunna vidtagas för att främja en mera allmän pensionering av tjänstemän och kroppsarbetare i enskild tjänst. De svårigheter för en ökad utredning av tjänstepensioneringen, som hittills i många fall vållats genom inkomstprövningen av folkpensionerna, torde väsentligt komma att minskas genom den nya lagen, enligt vilken den allmänna folkpensionen utan inkomstprövning skall utgå med 1 000 kronor för ensamstående och 1 600 kronor för äkta makar. Jag vill sålunda förorda, att en utredning härom snarast kommer till stånd.

Beträffande tjänstepensioneringens form synes försäkringsvägen böra väljas. Härvid måste till en böjan klargöras, huruvida pensioneringen skall gestaltas som en obligatorisk eller frivillig försäkring. För det förra alternativet talar önskemålet om största möjliga anslutning. Det kan dock ifrågasättas, huruvida tiden är inne för detta alternativ. Skulle det sålunda visa sig, att en obligatorisk tjänstepensionering icke lämpligen bör genomföras under nuvarande förhållanden, bör utredningen inrikta sitt förslag på utformningen av ett system, som kan möjliggöra en mera allmän utbredning av en rationellt utformad frivillig tjänstepensionering.

Utskottet.

Chefen för handelsdepartementet har, såsom ovan angivits, den 28 januari i år tillkallat nio utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i enskild tjänst. I direktiven till utredningsmännen framhållas särskilt de gynnsamma verkningar den nya lagen om folkpensionering får för en ökad utbredning av pensionering av tjänstemän och kroppsarbetare i enskild tjänst. Det spørsmål, beträffande vilket motionärerna hemställa om utredning, kommer tydligen att beaktas av de nu tillsatta utredningsmännen. Någon framställning till Kungl. Maj:t i anledning av motionerna är därför icke erforderlig.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1947.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 4.